

**Scenariusz lekcji,
przeprowadzonej w klasie II/III szkoły ponadgimnazjalnej,
z historii**

1. Wątek i TEMAT: 9 OJCZYSTY PANTEON I OJCZYSTY SPORY, 14. SPOŁECZEŃSTWO POLSKIE WOBEC OKUPANTÓW W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ
2. Autor: Igor Bartosik
3. Klasa: 2 lub 3 ponadgimnazjalna (liczba uczniów 24-30)
4. Program KPW

Lekcja poświęcona jest postawom społeczeństwa polskiego wobec okupantów w okresie II wojny światowej. Uczniowie zapoznają się z zagadnieniem podczas wyjazdu do Miejsca Pamięci Auschwitz-Birkenau.

5. Czas trwania 90 (minuty)
6. Czas realizacji: 2 (ilość jednostek lekcyjnych)
7. Metody przeprowadzenia lekcji: wycieczka
8. Formy pracy: praca indywidualna i grupowa

9. Cele:

Cel główny: Uczniowie poznają postawy społeczeństwa polskiego względem okupantów podczas II wojny światowej.

Cele szczegółowe:

- Poznanie sytuacji państwa polskiego pod dwiema okupacjami.
- Poznanie polityki okupantów wobec społeczeństwa polskiego.
- Poznanie postaw społeczeństwa polskiego wobec okupantów.
- Przedstawienie ruchu oporu na ziemiach polskich w okresie II wojny światowej.
- Poznanie struktury Polskiego Państwa Podziemnego.
- Charakterystyka sposobów walk Polaków z okupantem niemieckim i radzieckim.
- Poznanie form pomocy ludności żydowskiej.
- Poznanie stosunku społeczeństwa polskiego oraz władz emigracyjnych i podziemnych do ośrodków władzy komunistycznej w okresie II wojny światowej.
- Przedstawienie skutków wojny dla państwa polskiego.

10. Spodziewane efekty (umiejętności, jakie powinien zdobyć uczeń)

- Uczeń omawia politykę okupantów wobec społeczeństwa polskiego.
- Uczeń potrafi scharakteryzować postawy społeczeństwa polskiego wobec okupantów.
- Uczeń potrafi przedstawić główne nurty ruchu oporu na ziemiach polskich.
- Opisuje sposoby walki Polaków z okupantami.
- Uczeń prezentuje działalność Podziemnego Państwa Polskiego.
- Jest wrażliwy na dokonania przodków w walce z okupantami.
- Dostrzega potrzebę poszanowania godności drugiego człowieka.

11. Metody sprawdzania osiągniętych celów

- Test wiedzy (sprawdzający wiedzę dot. postaw społeczeństwa polskiego wobec okupantów).
- Obserwacja zachowania uczniów podczas wycieczki (sprawdzająca postawy wobec przeszłości).
- Obserwacja zaangażowania w dyskusję podczas poszczególnych etapów wycieczki (sprawdzające umiejętności, zrozumienie znaczenia minionych wydarzeń dla Polski i Polaków).

12. Sposoby motywowania uczniów

- Bezpośrednie zetknięcie się z przeszłością podczas wizyty w Miejsu Pamięci Auschwitz - Birkenau, materiałami archiwalnymi pozwoli, aby czasy odległe stały się bliższe i bardziej wyraziste.
- Formy aktywizujące motywują do udziału w zajęciach oraz poszerzania swoich wiadomości i budowania własnej postawy i interpretacji historii.
- Ponadto ocena testu wiedzy wpłynie na motywację.

13. Przygotowanie do lekcji (jakie warunki powinny być spełnione aby prawidłowo przeprowadzić lekcję):

1. Przygotowanie po stronie nauczyciela.

1.1. Gruntowne zapoznanie się nauczyciela z trasą wycieczki.

1.2. Nauczyciel zapoznaje się ze scenariuszem i materiałami dodatkowymi.

1.3. Nauczyciel przeprowadza pogadankę o bezpieczeństwie podczas wycieczki i właściwym zachowaniu w miejscach pamięci.

1.4. Nauczyciel spełnia wymogi formalne określone przez dyrektora placówki związane z wycieczką szkolną.

1.5. Nauczyciel uzupełnia/powtarza wiedzę związaną z okupacją Polski i postawami społeczeństwa polskiego wobec okupantów.

2. Przygotowanie po stronie ucznia.

2.1. Uczeń zapoznaje się z literaturą dotyczącą historii obozów koncentracyjnych istniejących w trakcie II wojny światowej np.:

- 2.1.1. Tadeusz Sobolewicz „Wytrzymałem więc jestem”, Oświęcim 2010
- 2.1.2. Elie Wiesel „Noc”, Oświęcim 2006
- 2.1.3. Oświęcim w oczach SS, Oświęcim 1976
- 2.1.4. Seweryna Szmaglewska „Dymy nad Birkenau”, Warszawa 2012
- 2.1.5. Tadeusz Borowski „U nas w Auschwitzu”, SARA 2005

2.2. Uczeń przeprowadza wywiad środowiskowy dowiadując się o swoje historie rodzinne. Zbiera informacje na temat ewentualnego udziału swoich przodków w ruchu oporu lub pobycie w niemieckich obozach koncentracyjnych lub sowieckich łagrach.

2.3. Uczeń na podstawie dostępnej literatury przeprowadza analizę wydarzeń historycznych toczących się w okresie II wojny światowej w pobliżu jego miejsca zamieszkania oraz lokalizuje miejsca pamięci – źródło m.in. Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa 1939-1945.

14. Środki dydaktyczne:

- Sprzęt multimedialny.
- Aparat fotograficzny.

Klasa powinna jechać na wycieczkę autokarem wyposażonym w nagłośnienie.

Materiały pomocnicze:

- Plan wycieczki (GPS).
- Apteczka pierwszej pomocy.
- Podręczny ekwipunek.
- Opracowany program i regulamin wycieczki.
- Lista uczestników wycieczki.

15. Materiały dydaktyczne:

- Prezentacja multimedialna

Plan wycieczki

Miejsce docelowe wycieczki:

- Miejsce Pamięci – Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu; Oświęcim, ul. Więźniów Oświęcimskich 20

16. Słowniczek pojęć:

Ruch oporu – działalność konspiracyjna zbrojnych grup bojowych na terenie okupowanego państwa.

Niepodległość – suwerenność polityczna i militarna państwa, niezależność.

Eksterminacja – masowa zagłada ludności cywilnej.

Holokaust – masowa zagłada ludności żydowskiej.

Obóz koncentracyjny – miejsce odosobnienia, uwięzienia i likwidacji przeciwników politycznych oraz rasowych III Rzeszy.

Getto – wydzielona część aglomeracji miejskiej zamieszkiwana przez ludność żydowską.

Obóz przejściowy – obóz o charakterze tranzytowym, gdzie kumulowano transporty przeznaczone do obozów koncentracyjnych i zagładę.

Deportacja – przymusowe przesiedlenie.

Przebieg wycieczki. Miejsce Pamięci Auschwitz-Birkenau.

17. Przebieg wycieczki

LP.	CZYNNOŚCI NAUCZYCIELA	CZYNNOŚCI UCZNIÓW	CZAS	UMIEJĘTNOŚCI KSZTAŁCONE W CZASIE LEKCJI
1.		Uczniowie pod opieką nauczyciela udają się do Państwowego Muzeum Auschwitz – Birkenau w Oświęcimiu.		
2.	Na miejscu przed wejściem na teren byłego obozu prowadzący przedstawia historię hitlerowskich prześladowań stosowanych wobec przeciwników politycznych oraz środowisk niepodległościowych i przywódczych w podbitych przez III Rzeszę krajach.	Zwiedzają ekspozycję.	15	Zapoznają się ze specyfiką stosowanych przez III Rzeszę represji. Poznają główne grupy społeczne przeciwko, którym były one wymierzone <u>lub</u> <u>oraz</u> <u>skala-skale</u> tzw. „ślepego terroru” wymierzonego w przypadkowych obywateli (np. łapanki).
3.	Na terenie muzeum prowadzący omawia ekspozycję poświęconą zagładzie Żydów. Prezentowany jest tragiczny los Żydów od prześladowań politycznych i gospodarczych aż do masowej zagłady w obozach. Analizie poddane są metody zagłady oraz jej szacunkowe rozmiary liczbowe.	Zwiedzają ekspozycję.	15	Uczniowie potrafią przedstawić najważniejsze elementy polityki rasowej III Rzeszy oraz wskazać różnicę pomiędzy położeniem narodów podbitych traktowanych jako aryjskie, a społecznością żydowską.
4.	Kolejna ekspozycja przedstawia materialne pozostałości po ofiarach ludobójstwa: przedmioty codziennego użytku np. zbiór waliz sygnowanych nazwiskami ofiar.		5	Dzięki kolekcji zachowanych przedmiotów ofiary obozu uzyskują w świadomości uczniów indywidualny charakter.
5.	Prowadzący przedstawia warunki życia w obozie - odzież, wyżywienie, odhumanizowany sposób traktowania więźniów przez nadzorców.		10	

6.	Trasa ekspozycji prowadząca przez budynki, gdzie lekarze SS przeprowadzali eksperymenty pseudomedyczne oraz gdzie urzędował tzw. sąd specjalny Gestapo.		10	<i>Uczniowie poznają kolejny wymiar polityki rasowej III Rzeszy – użycie ludzi do zbrodniczych eksperymentów. Uczniowie, dzięki kolejnym elementom ekspozycji, dowiadują się jak w oparciu o zbrodniczy system prawny, realizowano założenia masowej eksterminacji.</i>
7.	W dalszej części ekspozycji prowadzący przekazuje informacje na temat urządzeń zagłady funkcjonujących obozie (komory gazowe krematoria).	<i>Uczniowie oddają hołd ofiarom obozu.</i>	10	
8.	Nauczyciel organizuje i moderuje dyskusję.	Uczniowie przedstawiają wyniki swoich poszukiwań dotyczących losów swoich rodzin podczas II wojny światowej lub na temat miejsc pamięci, jakie zlokalizowali w pobliżu swoich miejsc zamieszkania (lub pochodzenia).	25	<i>Dyskusja pozwala na konfrontację doświadczeń wyniesionych z wycieczki do miejsca pamięci z rodzinnym, osobistym wymiarem cierpień ludzi żyjących w trakcie II wojny światowej. Pozwala stworzyć związek przyczynowy-skutkowy czyli określić wpływ terroru totalitarnego na indywidualne losy członków rodzin (także współcześnie żyjących).</i>

Załącznik I

Karta pracy ucznia:

Zadanie I	Przeprowadź wywiad z członkami rodziny nt. losów swoich przodków podczas II wojny światowej. Dowiedz się jaki był ich stosunek do okupantów, czy ktoś brał udział w ruchu oporu podczas II wojny światowej, przebywał w niemieckim obozie koncentracyjnym lub w sowieckim łagrze.
Zadanie II	Na podstawie dostępnej literatury (np. „Przewodnik po upamiętnionych miejscach walk i męczeństwa 1939-1945”) przeprowadź analizę wydarzeń historycznych, które rozgrywały się podczas II wojny światowej w pobliżu twojego miejsca zamieszkania. Zlokalizuj miejsca pamięci w twojej okolicy.
Zadanie III	Zapoznaj się z literaturą dot. historii obozów koncentracyjnych istniejących w trakcie II wojny światowej np.: Tadeusz Sobołowicz „Wytrzymałem więc jestem”, Elie Wiesel „Noc”, „Oświęcim w oczach SS”, Seweryna Szmagłewska „Dymy nad Birkenau”, Tadeusz Borowski „U nas w Auschwitzu”.

Test sprawdzający wiedzę ucznia.

Test podsumowujący. **Społeczeństwo polskie wobec okupantów w okresie II wojny światowej.**

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	1. Na terenach polskich obejmujących m.in. Warszawę, Kraków, Kielce zajętych w 1939 roku przez III Rzeszę okupant utworzył organ administracyjny, który nazywał się:
LICZBA WYŚWIECLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPowiedzi
a) Generalne Gubernatorstwo	Brawo! Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b) Protektorat ziem okupowanych	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Republika Niemiecka	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	2. Polscy oficerowie aresztowani przez organy bezpieczeństwa ZSRR zostali:
LICZBA WYŚWIECLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a). Rozstrzelani w 1940 r.	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b). Przekazani stronie niemieckiej.	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c). Zwolnieni z niewoli w 1939 r.	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	3. W pobliżu miasta Oświęcim, włączonego po wojnie 1939 do III Rzeszy, okupant utworzył obóz koncentracyjny. Nosił on nazwę:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Buchenwald	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Majdanek	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Auschwitz	Poprawna odpowiedź.	brak	1	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	4. Żydzi zostali zmuszeni do noszenia specjalnego oznakowania, czyli opasek lub naszywek, które przedstawiały:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Prostokąt z literą „Ż”	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Sześcioramienną gwiazdę Dawida	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
c) Białe koło	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	5. Litera „P” zakończona kształtem kotwicy jest symbolem:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
------------------	-------------------------------------	-------------------	-----------	-------------

	NIEPOPRAWNEJ			
a) Polskiej marynarki	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Polski walczącej / Polskiego Państwa Podziemnego	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
c) Pracowitość i posłuszeństwa wobec okupanta	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	6. Armia Ludowa to zbrojne ugrupowanie konspiracyjne związane politycznie z:
LICZBA WYŚWIELEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Rządem Londyńskim	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0-	
b) ZSRR	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
c) Ukrainą	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca

TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	7. Generał Stefan Grot Rowecki dowodził:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Armią Ludową	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0-	
b) Batalionami Chełtopskimi	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Armią Krajową	Poprawna odpowiedź.	brak	1	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	8. Tajne nauczanie nosiło nazwę tajnych:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Kompletów	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b) Komplementów	Niestety nie jest to poprawna	brak	0	

	odpowiedź.			
c) Kupletów	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	9. Do KL Auschwitz deportowano w trakcie jego istnienia następującą ilość Polaków:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) około 140-150 tys.	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
b) około 25 tys.	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) około 1 miliona	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	10. Najdłużej istniejącym gettem na okupowanych terenach Polski było:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1

SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) getto w Warszawie	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) getto w Łodzi	Poprawna odpowiedź.	brak	1	
c) getto w Tarnowie	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	11. Józef Godziemba - pseudonim konspiracyjny pierwszego komendanta ZWZ. Był nim:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Stefan Rowecki	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Kazimierz Sosnkowski	Poprawna odpowiedź.	brak	1	

c) August Emil Fieldorf	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
-------------------------	--	------	---	--

NAZWA AKTYWNOŚCI	Wybór z jedną poprawną odpowiedzią
RODZAJ AKTYWNOŚCI	sprawdzająca
TREŚĆ POLECENIA/PYTANIA	12. Generalnym Gubernatorem okupowanych ziem polskich był:
LICZBA WYŚWIETLEŃ	1
SPOSÓB OCENY	Punkty – 1 punkt
UWAGI	

TREŚĆ ODPOWIEDZI	KOMENTARZ DLA OPOWIEDZI POPRAWNEJ I NIEPOPRAWNEJ	ELEMENT GRAFICZNY	PUNKTACJA	PODPOWIEDZI
a) Adolf Hitler	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
b) Martin Bormann	Niestety nie jest to poprawna odpowiedź.	brak	0	
c) Hans Frank	Poprawna odpowiedź.	brak	1	

Bibliografia:

- Czesław Brzoza - Polska w czasach niepodległości i drugiej wojny światowej (1918-1945), Kraków 2003
- Jacek Chrobaczyński – Dramatyczny rok 1943, Rzeszów Kraków 2012
- Adam Cyra, Wiesław J. Wysocki, Rotmistrz Witold Pilecki, Warszawa 1997
- Deportacje i przemieszczenia ludności polskiej w głąb ZSRR 1939 – 1945. Przegląd piśmiennictwa – Warszawa 1989

- Barbara Engelking, Jolanta Żyndul, Feliks Tych, Andrzej Żbikowski – Historia Żydów Polskich przed, w czasie, i po Zagładzie – Warszawa 2008
- Jerzy Kobryń - Wspomnienia Sybiraków, Bystrzyca Kłodzka 2008
- Herman Langbein – Ludzie w Auschwitz, Oświęcim 1994
- Czesław Madajczyk - Polityka III Rzeszy w okupowanej Polsce, Warszawa 1970
- Marek Ney-Krwawicz - Dowódcy Armii Krajowej, RYTM 2009
- Marek Ney-Krwawicz - Armia Krajowa. Szkic historyczny, Warszawa 1999
- Tomasz Szarota - Okupowanej Warszawy dzień powszedni, Warszawa 2010
- Elie Wiesel – Noc, Oświęcim 2006

